

УДК 371.135:81/233:371.213.2:372.4

МЕТОДИ ДИСКУСІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ ВНЗ

Макарова С. В., Ульєва Г. М.,

*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної
ради*

Кафедра іноземної філології

У статті розглянуто метод дискусії як один з інтерактивних методів навчання іноземній мові у ВНЗ, його особливості та вимоги щодо його використання, зроблено висновок на основі наведеної інформації. Показані види дискусії, розглянуті їх основні відмінності, приклади використання на практиці та ефективність окремого виду, з огляду на характерні особливості кожного виду дискусії.

Ключові слова: інтерактивні методи, дискусія, аргументація, форми та методи дискусії, мовленнєво-розумовий процес, мовленнєва поведінка.

МЕТОДЫ ДИСКУССИИ В ПРЕПОДАВАНИИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА СТУДЕНТАМ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Макарова С. В., Ульева Г. Н.

В статье рассмотрен метод дискуссии как один из интерактивных методов обучения иностранному языку в ВУЗе, его особенности и требования к его использованию, сделаны выводы на основе приведенной информации. Показаны виды дискуссии, рассмотрены их основные отличия, примеры использования на практике и эффективность отдельного вида, опираясь на отличительные особенности каждого вида дискуссии.

Ключевые слова: интерактивные методы, дискуссия, аргументация, формы и методы дискуссии, мыслительно-речевой процесс, речевое поведение.

DISCUSSION TECHNIQUES WHILE TEACHING A FOREIGN LANGUAGE FOR STUDENTS OF HIGH EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

S. V. Makarova, G. M. Ulieva

The article examines discussion technique as one of interactive methods of foreign language teaching in higher educational establishments, its peculiarities and demands of its usage. The article gives conclusion using above information. It shows types of discussion. The differences between them, examples of using them on practice and effectiveness of every type, based on distinctive features of a single type of discussion are considered.

Key words: interactive method, discussion, argumentation, forms and methods of discussion, intellectually-language process, speech behavior.

Постановка проблеми: поліпшення викладання іноземної мови у Вищих Навчальних Закладах (ВНЗ).

При постійно зростаючій потребі у вивченні іноземних мов у сучасному світі освіта шукає нові шляхи поліпшення та прискорення навчання. Зараз став популярним перехід у освіті до особистісно-орієнтованої позиції педагогіки. У сучасній системі освіти основною задачею стало розкрити потенціал усіх учасників освітнього процесу. Нові завдання передбачають зміни вимог до володіння мовою, визначення нових підходів до змісту та організації матеріалу заняття. Комунікативний підхід став головним у другій половині минулого століття. Специфічною особливістю цього методу є спроба наблизити процес навчання до процесу реальної комунікації. Водночас методика як наука продовжує постійно динамічно розвиватися та удосконалювати педагогічні технології навчання іноземної мови. Методистами з інших країн був запропонований інтерактивний підхід, який останнім часом швидко розвивається.

Інтерактивна модель оволодіння мовою допускає, що навчання відбувається під час та у процесі участі у мовленнєвій дії (speech events) [1, 38]. Одним з найпоширеніших методів для використання у ВНЗ є дискусія, цей метод вирізняється співпрацею студентів та викладача на всіх етапах навчання. Дискусія належить до методів організації обміну діяльностями при індивідуальній та груповій спільній роботі студентів та викладача. Головною ознакою цих методів є поєднання учнів у творчі групи для спільної діяльності, як домінуючої умови їх розвитку (при навчанні за допомогою дискусії використовують так звані – «Круглий стіл», «Інтерв'ю») [2, 98].

Для організації раціонального спілкування правила проведення дискусії формують відповідальне відношення до мови та мовлення, що є однією з найважливіших вимог, які висувають до сучасного фахівця у будь-якій галузі діяльності. Також формуються дискусійні та аргументовані уміння та навички, які потрібні для створення комунікативно та інтелектуально-розвинутої особистості [6, 11-20].

Сам термін «дискусія» у перекладі з латинського означає «досліджуючи». Цей вид аргументації завжди веде до усебічного обговорення предмету розбіжностей, а його засобами є не погляди сторін, а позиції, які характеризуються переконливими логічними обґрунтуваннями. Це обговорення, у процесі якого шляхом порівняння різних думок відбувається пошук єдиної думки для можливого правильного вирішення питання, що розглядається. Власне існування проблеми не забезпечує проведення плідної дискусії, для цього необхідно практичне та теоретичне знання проблеми, а також інтелектуальні вміння та мовленнєві навички [8, 197-201]. Окрім володіння мовленнєвими здібностями необхідно актуально аргументувати свої висловлювання. Аргументація – це інтелектуально-комунікативна діяльність щодо створення тексту, яка спрямована на пояснення чи доведення своєї думки й переконання опонента. Основа аргументації є причинно-наслідкові відносини [3, 211].

Характерними ознаками цього методу є:

- ✓ Групова робота учасників;
- ✓ Взаємодія, активне спілкування учасників у процесі роботи;
- ✓ Вербальне спілкування як основна форма взаємодії;
- ✓ Упорядкований та спрямований обмін думками та поглядами у відповідний час та у процесі роботи, але спираючись на те, що учасники будуть самоорганізовані;
- ✓ Спрямованість на досягнення навчальної мети [7, 25-35].

Дискусія може мати стихійний характер, вільний чи організований характер. Але ж у навчальному процесі використовуються тільки організовані дискусії. [9, 305-310]

У світовій практиці вирізняють такі форми дискусії:

1. Круглий стіл – бесіда, у якій одночасно бере участь невелика група учнів (звичайно приблизно 5-7 осіб), під час якої відбувається обмін думками та поглядами як між ними, так і з аудиторії;

2. Панельна дискусія – засідання експериментальної групи, де близько п'яти учасників висловлюють свою думку та формують спільну думку, потім діляться нею з рештою аудиторії; на цьому засіданні може бути заздалегідь обраний голова;

3. Форум – засідання, яке схоже з панельною дискусією, у процесі якого група обмінюється поглядами з аудиторією;

4. Симпозіум – більш формальне обговорення, під час якого учасники виступають з повідомленнями, потім відповідають на питання аудиторії;

5. Дебати – ще більш формальне обговорення, яке будується на основі заздалегідь фіксованих виступів учасників – представників двох команд, що змагаються, та їх спростувань;

6. Судове засідання – обговорення, яке імітує судове засідання;

7. Техніка акваріума – після нетривалого групового обміну думками по одній людині від кожної команди беруть участь у дискусії. Члени команди можуть допомагати своєму представнику під час тайм-аутів або за допомогою записок, які передають учасникам дискусії;

8. Мозковий штурм – обговорення, під час якого усім, хто бере участь, пропонують висловити найбільшу кількість рішень, навіть фантастичних. Потім з усієї кількості висловлювань обирають найбільш вдалі, які можуть бути використані на практиці [5, 200-201].

Усі вище зазначені види дискусій належать до організованих дискусій, які використовуються у процесі навчання іноземній мові. Складаються вони з таких етапів:

1. Підготовка до дискусії. Визначення теми обговорення, мети, яка поставлена перед учасниками, вибір ведучого, у разі ВНЗ це найчастіше викладач, розподілення ролей, визначення послідовності питань, які планують висвітлювати;

2. Проведення дискусії. Виступ учасників, суперечка сторін, обговорення проекту рішення;

3. Підведення підсумків. Обговорення та оцінка дискусії, оцінка внеску кожного учасника процесу, зауваження щодо проведення дискусії.

При обговоренні дискусії варто враховувати наступне:

1. Структуру (форма дискусії), наявність розбіжностей, виявлення лідерів, керування та продуктивність, прийняття рішень.

2. Риторика (зміст дискусії). Наведення аргументів, життєвих ситуацій, актуальність теми, використання учасниками логічних операцій (визначення, узагальнення, порівняння та припущення).

Дискусію, що проведена з навчальною метою, відрізняє умовна ситуація, що відповідає відриву від мовленнєвого середовища. Цілком вилучити штучність ситуації не вийде, тому потрібно її звести до мінімуму. Для цього потрібно більше уваги приділяти підготовці дискусії. Задача викладача полягає у тому, щоб продумати та організувати перебіг дискусії та її мовний бік. Граматичних помилок не уникнути. Викладач повинен розподілити ролі для того, щоб забезпечити відносно однакові умови для усіх учасників дискусії. Помилки, звичайно, є складовою частиною будь-якого обговорення, вони повинні приносити максимум користі. Викладач не зобов'язан втручатися у перебіг дискусії. Таке втручання може знизити темп дискусії, чи то зумовити страх у студентів перед помилками. Необхідно ввести облік та фіксувати граматичні та лексичні помарки для того, щоб потім у підведенні висновків проаналізувати їх. Незначні обмовки та запинки виправляються викладачем під час дискусії. Також викладач обов'язково слідкує за тим, щоб студенти не переходили на рідну мову, бо головною метою дискусії є навчити студентів вільно володіти іноземною мовою, виражати свою думку та відстоювати свої погляди. Також викладач має розподілити опонентів на рівні групи, визначити діапазон дискусії, слідкувати за тим, щоб кожен виступ був логічно закінчений та завершувався висновком. Все це для того, щоб дискусія не перетворювалася на некеровану розмову. Для успішного проведення дискусії керівник повинен підвищити ефективність групи, допомагаючи студентам оволодіти:

1. Умінням ставити запитання, що стимулюють більш чітке формулювання та аргументування думки («What do you mean when you say that...?», «Could you prove ...?»);

2. Умінням здійснювати парафраз – повторення висловлювань того, хто виступає, з метою стимулювання переосмислювання та уточнення змісту («You say that ...?», «Did I understand right that ...?»);

3. Уміння демонструвати незрозуміння з метою уточнення та деталізації висловлювання («I sorry, I don't really understand what you mean. Can you give more details or examples?»);

4. Уміння проявляти сумнів, щоб позбутися слабо аргументованих і непродуманих висловлювань («Is it really so? Are you sure?»).

За допомогою методу дискусії студент навчається:

- Свідомому відношенню до проблеми, яка розглядається;
- Активності та самостійності у обговоренні проблеми;
- Мовній культурі та культурі мовленнєвої поведінки, мовленнєво-розумовому процесу;
- Виявленню причин виникнення проблеми та подальшому їх вирішенню;
- Уявленню смислового поля співрозмовника, умінню будувати стратегію та тактику дискусії.

Метод дискусії є незамінним при навчанні дорослих учнів:

- Він створює умови для використання особистого життєвого досвіду та отриманих раніше знань для засвоєння нових;
- Він виробляє вміння діяти в інтересах групи;
- Він допомагає вступати у діалог з співрозмовником, вислуховувати та реагувати на погляди опонента.

Дискусія як метод навчання іноземній мові є найбільш прийнятним для використання при навчанні у ВНЗ. Вона розвиває комунікативні здібності студентів і навчає користуватися іноземною мовою для висловлювання своєї думки за умови використання різноманітної лексики та широкого спектру тем обговорення. [1, 165]. Використання методу дискусії разом з іншими дослідницькими та проблемними методами надає можливість підготувати фахівця, який спроможний самостійно думати та розбиратися у різноманітних проблемах, який зможе легко орієнтуватися у потоках інформації, які швидко змінюються. Цей фахівець буде спроможний вступати у відкритий та конструктивний діалог з колегами не тільки своєї країни, але і з закордону. Виховуючи таким чином студентів, ми надаємо їм можливість використовувати іноземну мову як у повсякденному житті, так і у професійній діяльності, та легко спілкуватися з представниками різноманітних культур.

Список використаних джерел

1. Інтерактивні методи навчання: навч. посібник./ за заг. ред. П. Шевчука і П. Фендриха.- Щецін: Вид-во WSAP. 2005. -170 с.
2. Алейников О. С. Интерактивный подход использования аудиовизуальных средств в процессе обучения студентов иностранному языку. сб. науч.: ст. Интерактивные инновационные методы обучения студентов иностранным языкам: материалы международной научно-

практической конференции, проведенной в рамках Программы Темпу с N, 6-8 октября 2010. Уо ВГУ им. П. М. Машерова, 2010. -332с.

3. Егорова Г. В. Культура и обучение иностранным языкам СПб.: Союз, 2001. -291 с.

4. Кашлев С. С. Технология интерактивного обучения. –Мн.: Белорусский верасень, 2005. -176 с.

5. Кларин М. В. Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических процессах. М.: Арена, 1994. – 216 с.

6. Леонтьев А. А. Психолого-педагогические основы обновления методики преподавания иностранных языков (лекция – доклад) / Школа – семинар «Создание единого интерактивного пространства системы образования» М.: Рото-Принт, 1998. – 24 с.

7. Морозова И. Г. Использование дискуссии на занятиях иностранного языка в рамках проблемного обучения при подготовки современных специалистов. /Иностранные языки. Теория и практика. 2010 -№ 1. – 56 с.

8. Мурзенко Л. В. Учебная дискуссия как средство формирования межкультурной компетенции у студентов языковых ВУЗов в условиях дистанционного образования / Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена – СПб., 2010. -№ 121. -330 с.

9. Osborn A. F. Applied imagination principles and procedures of creative problem solving. – New-York: Scribner, 1963. – 417 p.